

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Radek Janoušek

**Smlouva o vytvoření stabilního politického prostředí v
České republice – Opoziční smlouva**

Bakalářská práce

Olomouc 2021

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Smlouva o vytvoření stabilního politického prostředí v České republice – Opoziční smlouva“ vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 15. 3. 2021

Radek Janoušek

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval Mgr. Lucii Tungul, Ph. D., MA za vstřícnost, připomínky, ochotu, užitečné rady, pomoc a odborné vedení mé bakalářské práce.

Obsah	
Úvod	5
1 Teoretické vymezení formování koalic	7
2 Opoziční smlouva v kontextu volebního systému	10
2. 1 Cíle opoziční smlouvy	13
3 Důsledky opoziční smlouvy	15
3. 1 Změna volebního zákona jako nejzásadnější důsledek	15
Novela volebního zákona dle ČSSD a ODS	17
Zásah Ústavního soudu	20
Schválená verze volebního zákona po zásahu Ústavního soudu	21
Důsledky změny a vyjednávání	23
3.2 Opoziční smlouva a její důsledky v kontextu dnešní doby	24
Názory aktérů opoziční smlouvy s odstupem času	24
Názory Odborníků a Politologů	26
Názory Politiků	27
Další důsledky	29
4 Kritické zhodnocení, diskuse	31
Závěr	33
Seznam použitých zdrojů	34
Literatura	34
Internetové zdroje	36
Abstrakt	38
Klíčová slova	38

Úvod

Tato práce zkoumá tzv. opoziční smlouvu a její vliv na dnešní volební systém v České republice. Opoziční smlouva je označení pro smlouvu uzavřenou mezi Českou stranou sociálně demokratickou a Občanskou demokratickou stranou v roce 1998. I přes relativní stáří této dohody se stále jedná o jednu z nejdiskutovanějších událostí české polistopadové politiky. Znění smlouvy umožnilo sociální demokracii čtyři roky vládnout s podporou občanské demokratické strany, která za toto získala politické koncese.¹

Volby jsou v každé zemi příležitostí, jak se mohou obyvatelé vyjádřit k aktuální politické situaci, a jak mohou ovlivnit svoji budoucnost. Z tohoto důvodu jsou volby klíčovým znakem každé svobodné a demokratické společnosti. Česká republika je právě takovou demokracií, která vznikla poměrně nedávno, ale už zažila významnou změnu volebního zákona. Důvodem změny byla právě tzv. opoziční smlouva, kterou se tato práce zabývá. Opoziční smlouva z roku 1998 a toleranční patent z roku 2000 vedl k jedné z hlavních změn ve volebním systému, který i v dnešní době vzbuzuje diskuse a zájem nejen politologů a akademiků, ale také laické veřejnosti. V průběhu zpracování práce Ústavní soud vydal nálezh. 49/2021 Sb., kterým zrušil část aktuálně účinného volebního zákona, který přetrvával právě z dob opoziční smlouvy.

Cílem práce je identifikovat dopady opoziční smlouvy na změnu volebního zákona a celkový dopad opoziční smlouvy na dnešní volební systém v České republice. Z tohoto cíle vyplývá, že opoziční smlouva generovala dopady na volební zákon a volební systém. Výzkumnou otázkou práce je, jaký měla opoziční smlouva dopad na změnu volebního systému v ČR a s ní spojená změna volebního zákona.

Z hlediska metodiky analyzuje práce okolnosti vzniku opoziční smlouvy a důsledky opoziční smlouvy na dnešní politické a společenské prostředí v České republice, zejména však na volební systém. K tomuto je využito zejména dobových a odborných zdrojů. Z odborné literatury práce nejvíce čerpá z děl a studií Lubomíra Kopečka, Jana Bureše a Jakuba Charváta. Dostupnost, kvalita a množství literatury i dalších zdrojů bylo více než dostačující.

Struktura práce je rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola poskytuje teoretický základ, který se věnuje problematice formování koalic. Jedná se o základní uvedení do tématu fungování koaličních vlád, menšinových vlád apod. Dále je pozornost zaměřena na pojem opoziční smlouva, vymezení pojmu a okolností vzniku, deklaraci cílů opoziční smlouvy. V této kapitole je pozornost věnována zejména dobovému kontextu, ve kterém opoziční smlouva

---

¹ KOPECEK, Lubomír. Opoziční smlouvy "za kopecky" L: Byl pakt CSSD a ODS z let 1998-2002 demokratickou deviací?. *Stredoevropske Politicke Studie* [online]. 2013, vol. 15, no. 2, s. 175-195.

vznikala. Ve třetí kapitole jsou představené důsledky opoziční smlouvy, tj. zejména v kontextu tolerančního patentu a změny volebního zákona. Dále je zde prozkoumána opoziční smlouva v kontextu dnešní doby. Třetí kapitola se tedy ve větší míře zaměřuje na současné vnímání opoziční smlouvy, či na kontext vzniku tolerančního patentu, který právě přímo souvisel se změnou volebního zákona. Závěrečná kapitola se věnuje kritickému zhodnocení a diskusi.

1 Teoretické vymezení formování koalic

Při zrodu opoziční smlouvy docházelo k formování koalic a zrodu menšinové vlády, proto začneme teoretickým vymezením formováním koalic, což by nám mělo pomoci s pochopením událostí okolo opoziční smlouvy a vytvářením vládní koalice s ní spojené. Teorie zabývající se touto problematikou se využívají pro předpovídání struktury většinových koalic, pro pochopení způsobu, jak dané volební výsledky vedou k vytvoření vlády, což je jednou z nejpodstatnějších politologických prognóz. Různé teorie však poskytují různé předpovědi pro tvorbu většinové koalice. Jejich vypovídací schopnost je pak zpravidla komparována se skutečnou vládní koalicí, což zpětně zprostředkovává možnost hodnocení teorie. Existují dva základní druhy teorií, tj. nepolitické (mocenské) teorie formování koalic a politické teorie formování koalic. Od sebe se odlišují v tom, zda účastník koaličního vyjednávání při formování koalice přihlíží k politickým pozicím účastníků. Jedná se například o teorie nejmenší minimální většinové koalice, teorie minimální souvislé většinové koalice, teorie uzavřené koalice s minimálním rozpětím.² Důležitým úkolem při sestavování koalice je obsazení funkce lídra, která je symbolem moci dané strany a dává jí moc být vůdcem ve vyjednávání. Tuto funkci obvykle získává nejsilnější strana, která je součástí většinové koalice.³

Menšinové vlády vznikají z různých důvodů. Může dojít k odchodu politických stran z koalice (tj. ztratí dosavadní podporu), v dalších případech výsledek voleb neumožní sestavení většinové vlády. Pokud má politická strana (či koalice) jen o několik málo poslaneckých křesel méně, než je většina, tak se může spokojit s předpokladem, že bude získávat ad hoc podporu od dalších parlamentních stran.⁴

Nejpreciznějším způsobem se problematice vládních koalic věnují představitelé tzv. prediktivní teorie koalic, kteří se snaží předpovědět nejpravděpodobnější složení vládní koalice. Výstupem jejich úsilí, které vychází právě z teorie her, je konstrukce minimálních vítězných koalic. Takovéto koalice jsou potom nejmenšími koalicemi nutnými pro vítězství, v podmínkách parlamentní demokracie, a také pro získání většiny v parlamentu. Avšak autoři

---

² DLOUHÝ, Martin, et al. Teorie her, formování koalic a koncentrace politické moci v zastupitelstvu hlavního města Prahy [Game Theory, Coalition Formation and Political Power Concentration in the Prague City Assembly]. *Politická ekonomie*, 2016, 2016.6: 747-761.

³ DLOUHÝ, Martin, et al. Teorie her, formování koalic a koncentrace politické moci v zastupitelstvu hlavního města Prahy [Game Theory, Coalition Formation and Political Power Concentration in the Prague City Assembly]. *Politická ekonomie*, 2016, 2016.6: 747-761.

⁴ CHOVANCOVÁ, Katarína. *Načo nám je opozícia?: inštitucionálne práva parlamentnej opozície v Česku a na Slovensku*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2019, 28-29 s.

přístupují k jejich vymezení odlišně, a proto lze identifikovat různé varianty minimálních vítězných koalic. Nejčastěji jde o následující možnosti:

- Koalice získá, co nejmenší nutný počet poslaneckých křesel.
- Koalice má nejmenší nutný počet stran – v rámci této varianty může vzniknout i velká koalice dvou největších stran.
- Koalici tvoří strany sousedící na ideologické škále, kdy je právě ideologická a programová blízkost klíčovým argumentem pro rozhodování stran o podobě koalice.⁵

Charakter interakce mezi vládou a opozicí je politickým konfliktem, který může nabývat podoby otevřeně konkurenční, nebo být nepřímého charakteru. V běžných podmínkách demokratických systémů závisí konkrétní podoba tohoto konfliktu na aktuální situaci a kontextu. Rostoucí počet parlamentních stran pak ještě danou situaci více komplikuje a vytváří nové kombinační možnosti – vláda, ale také opoziční blok je méně koordinován a vykazuje vyšší heterogenitu. Vláda a vládou ovládaná legislativní koalice pak může jednat s různou, obtížně uchopitelnou mírou „vstřícnosti“ k politickým oponentům, zejména vůči parlamentní opozici, a to v závislosti na tom, kolik relevantních aktérů v systému existuje, jak důležité je aktuální politické téma, či jakými prostředky strany disponují (z hlediska moci, informací, strategické volby).⁶

Zájmem politických stran (nejen) v parlamentu je vždy maximalizovat svoji politickou sílu, k čemuž často musí využívat právě i členství v různých koalicích. Nejpodstatnějším prvkem při formování koalice je pak velikost politické strany (resp. počet jejich mandátů, které získala ve volbách). Ta pak zpravidla rozhoduje o její síle a možnostech uzavření koalice s dalšími stranami, politické moci apod.⁷ Teorie her představuje prvek integrace mezi reálnými každodenními problémy, ve kterých je nutné realizovat určité rozhodnutí, a to teoretickou matematikou. Situace, při kterých jsou nutná rozhodnutí, mohou být libovolného charakteru, může se tedy jednat i o rozhodování v rámci politiky.⁸ V každé konfliktní situaci může teorie her problém zobecnit a popsat varianty řešení, které jsou k dispozici, a to i u velmi složitých konfliktů.⁹ Účastníci dané hry (hra má obecný význam a je chápána jako jakákoliv konfliktní

---

⁵ HAVLÍK, Vlastimil; KOPEČEK, Lubomír. Krize vládnutí v České republice. *Analýza působení volebního a stranického systému a návrhy možných řešení*, *Politologický časopis*, roč. XV, č. 2008, 3: 183-205.

⁶ DVORÁK, Petr. Konflikt v hlasování Poslanecké snemovny PCR (1993-2013)/Adversary Voting in the Czech Chamber of Deputies (1993-2013). *Stredoevropske Politicke Studie* [online]. 2015, vol. 17, no. 1, s. 57-87.

⁷ LE MAUX, Benoît; ROCABOY, Yvon. Competition in fragmentation among political coalitions: theory and evidence. *Public Choice*, 2016, 167.1: 67-94.

⁸ CHVOJKA, Martin. *Pokročilá teorie her ve světě kolem nás*. Praha: Grada Publishing, 2013, 15 s.

⁹ CEJTHAMR, Václav a Jirí DĚDINA. *Management a organizační chování*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010, 246 s.

či kooperativní situace) řeší nějakou rozhodovací situaci. Tu pak řeší volbou strategie ze svého prostoru strategií dle hodnot výplatní funkce. Výplatní funkce určitého hráče je závislá nejen na rozhodnutí samotného hráče, ale také na rozhodnutí všech ostatních hráčů. Optimální strategie je taková, která zajišťuje nejvyšší dosažitelnou hodnotu výplatní funkce. V politice se pak velmi často hovoří o uplatnění teorie her právě v souvislosti s formováním koalic – jaké koalice je možné sestavit, jaké mohou získat počty mandátů a v neposlední řadě, jak spolu souvisí z hlediska ideologické pozice členů potenciální koalice. Hráči v takové hře jsou politické strany a výplatní funkce je dána účastí či neúčastí ve vládní koalici. S využitím různých ukazatelů síly lze hodnotit i vyjednávací sílu politických stran, která se může odlišovat od volebního výsledku v podobě počtu mandátů.¹⁰

Teoretické studie tedy nabízí různé pohledy na problematiku formování koalic, stejně jako například teorie her. V další části práce přiblížím opoziční smlouvu, která byla právě výstupem takového politického vyjednávání ohledně parlamentní koalice, resp. spolupráce mezi parlamentními stranami.

---

¹⁰ DLOUHÝ, Martin, et al. Teorie her, formování koalic a koncentrace politické moci v zastupitelstvu hlavního města Prahy [Game Theory, Coalition Formation and Political Power Concentration in the Prague City Assembly]. *Politická ekonomie*, 2016, 2016.6: 747-761.

2 Opoziční smlouva v kontextu volebního systému

Za jednu z klíčových a rozhodujících determinant podoby politického a stranického systému, a s tímto úzce spjaté podoby vlády, se v parlamentní demokracii považuje volební systém, protože volby rozhodují o složení parlamentu a síle politických stran. Politické strany tvoří vládu, určují politiku prostřednictvím svých členů v parlamentu, rozhodují o bytí a nebytí vlády. Z tohoto důvodu samotné nastavení podmínek ustavení parlamentu – volební systém – hraje klíčovou úlohu v procesu vytváření a konečné podobě vlády.¹¹

V České republice se již od roku 1990 využívá poměrný volební systém. Jeho jednotlivé dílčí části však v průběhu času prochází různými proměnami. Od roku 1990 do roku 1998 se využíval volební systém, jehož konečným výsledkem byla velmi proporční varianta volebního systému. Na tomto se podílela volební klauzule ve výši 5 % v celostátním měřítku, ale zejména značná velikost volebních obvodů, která vytvořila pro politické strany relativně příznivou úroveň přirozeného prahu. I zvolená Hagenbach-Bischoffova formule přepočtu hlasů na mandáty působila neutrálně na přepočet mandátů, takže nedošlo ke zvýhodnění velkých či malých stran. Hagenbach-Bischoffova formule přepočtu hlasů je jednou z metod, která se používá v systémech poměrného zastoupení, které využívají volební čísla. Volební číslo se získá vydělením počtu všech hlasů, které byly odevzdány ve volebním obvodu, kde se rozděluje stanovený počet mandátů, počtem těchto mandátů zvětšeným o jednu.¹² V konečném důsledku byl efekt volebního systému velmi proporční a volební systém nepomáhal produkovat umělou většinu v parlamentu. Rozklad volební podpory mezi jednotlivými stranami a přepočet na mandáty vyloučil vytvoření jednobarevné většinové vlády a nutil politické strany k tvorbě koalic.¹³

To platilo i u parlamentních voleb v roce 1998. Předčasné sněmovní volby v roce 1998 lze pokládat za jeden z milníků ve vývoji polistopadové demokracie v České republice, a to nejen z hlediska toho, že v nich zvítězila levicová politická strana, ale také z hlediska povolebního uspořádání, tzv. opoziční smlouvy, případně dopadů opoziční smlouvy na volební zákon.¹⁴

---

¹¹ HAVLÍK, Vlastimil; KOPEČEK, Lubomír. Krize vládnutí v České republice. *Analýza působení volebního a stranického systému a návrhy možných řešení*, *Politologický časopis*, roč. XV, č. 2008, 3: 183-205.

¹² *Metody pro přepočet hlasů na mandáty* [online]. Czso.cz, 21. července 2020 [cit. 4. února 2021]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/metody_pro_prepecet_hlasu_na_mandaty

¹³ HAVLÍK, Vlastimil; KOPEČEK, Lubomír. Krize vládnutí v České republice. *Analýza působení volebního a stranického systému a návrhy možných řešení*, *Politologický časopis*, roč. XV, č. 2008, 3: 183-205.

¹⁴ BUREŠ, Jan. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada, 2012, 403-408 s.

Ve volbách, které se konaly v červnu roku 1998, se do Poslanecké sněmovny dostalo pět politických stran a to ČSSD, ODS, komunisté, lidovci a Unie svobody. ODS a ČSSD zde byly jednoznačně nejsilnějšími stranami a jednáním o sestavení vlády, pověřil tehdejší prezident Václav Havel předsedu vítězné strany Miloše Zemana z ČSSD.¹⁵

Volby byly ovlivněny novým chápáním politiky u starší generace s nižším vzděláním, což ve své knize popisuje socioložka Blanka Řeháková takto: “generace vystřízlivěla z polistopadového opojení, neboť pochopila, že to zcela jistě není ona, kdo změnami získal, a že to jsou levicové strany, které hájí její zájmy.”¹⁶

Předčasným volbám v roce 1998 předcházela úřednická vláda Josefa Tošovského, tato vláda nahradila dosavadní vládu koalice ODS, KDU-ČSL a ODA, ta se rozpadla po skandálech ohledně financování ODS, došlo tedy ke jmenování a vládnutí úřednické vlády, na kterou navazují předčasné volby.¹⁷ Vláda Tošovského se těšila veliké důvěře ze stran občanů, což byla reakce na předešlou nedůvěru ve vládu Václava Klause, avšak Tošovský nedokázal svou popularitu více zužitkovat, o další setrvání v politice nestál a po předčasných volbách se vrátil do pozice guvernéra centrální banky.¹⁸

Výsledky voleb z roku 1998 se nachází na následujícím obrázku. Ve volbách s volební účastí 74,03 % vítězí ČSSD se ziskem 32,31 % hlasů, druhá ODS získává 27,74 %.

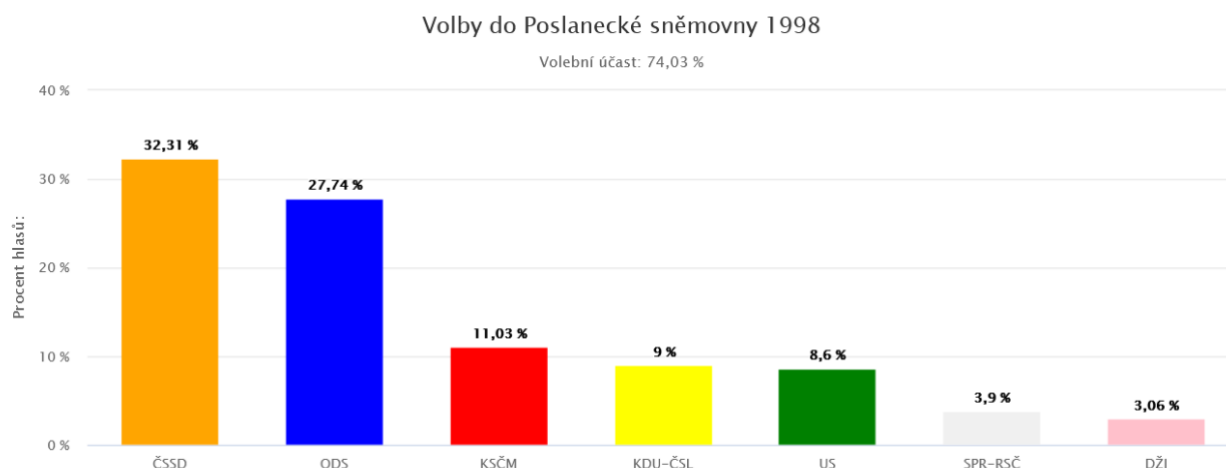
¹⁵ ŠVEC, Kamil a Veronika MALÁ. *Dohoda, která vymazala rozdíl mezi pravíci a levíci. Před 20 lety politici podepsali opoziční smlouvu.* Ct24.ceskatelevize.cz/ [online]. 2018 [cit. 6. února 2021]. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2532988-dohoda-ktera-vymazala-rozdil-mezi-pravici-a-levici-pred-20-let-politici-podepsali>>

¹⁶ ŘEHÁKOVÁ, Blanka. *Volební chování různých skupin voličů v předčasných parlamentních volbách v roce 1998*, 2. část. 1. vydání. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR 1998. 20 s.

¹⁷ ČTK. *Doleva, nebo s Klausem. Před 20 lety ČSSD podepsala opoziční smlouvu s ODS.* idnes.cz [online]. 2018 [cit. 5. února 2021]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/opozicni-smlouva-20-let-od-vyroci-podpisu-milos-zeman-vaclav-klaus-cssd-ods.A180704_122836_domaci_zaz>

¹⁸ KOPEČEK, Lubomír. *Deformace Demokracie?* 1. vydání. Brno: Barrister a Pricipal 2015. 35 s.

Obrázek 1 Volby do Poslanecké sněmovny 1998

Zdroj: Zlatkovský, 2017

Na základě výsledků voleb a neúspěšného jednání o vzniku povolební koalice mezi zvolenými stranami nabídla ODS možnost (tiché) tolerance menšinové vlády ČSSD, a to výměnou za určitý podíl (ovšem v podstatě žádnou politickou odpovědnost) za vládní politiku pro ODS. Umožnila vznik takové vlády a zavázala se, že sama nevyvolá hlasování o nedůvěře vládě ani nepodporí takový návrh podaný jinou stranou.¹⁹

Jednání mezi ČSSD a ODS o konkrétní podobě změny však nebyla vůbec jednoduchá, protože představy obou partnerů byly různorodé, a tedy vzájemná shoda byla hledána jen složitě. Hledání společného kompromisu trvalo téměř dva roky. To znamená, že šlo o polovinu funkčního období Poslanecké sněmovny. V průběhu vyjednávání o změně se objevují různé varianty, avšak z každé je patrné, že má dojít k výraznému posílení silných a velkých stran (tedy v té době ČSSD a ODS). Jednou z podmínek bylo například, aby nový volební systém umožnil sestavení koalice složené z velké strany a jedné menší politické strany.²⁰

Výsledkem jednání po volbách mezi ODS a ČSSD se nakonec stala dohoda obou stran, která byla v danou dobu velikým překvapením, jelikož obě strany dělila jak jejich ideologie, tak i předvolební vymezování.²¹

Václav Klaus opoziční smlouvu komentoval tím způsobem, že je přesvědčen, že vláda bude vládnout špatně, což ale není důvodem, aby došlo k vypovězení opoziční smlouvy. Smlouva byla podepsána nikoliv z důvodu zájmu o podporu ČSSD, ale v důsledku situace,

¹⁹ BUREŠ, Jan. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada, 2012, 403-408 s.

²⁰ CHARVÁT, Jakub. *Politika volebních reforem v ČR po roce 1989*. Praha: Grada, 2013. Politologie (Grada).

²¹ KOPECEK, Lubomír. Opoziční smlouvy "za kopecy" II.: Byl pakt ČSSD a ODS z let 1998-2002 demokratickou deviací? (druhá část). *Stredoevropske Politicke Studie* [online]. 2013, vol. 15, no. 4, s. 284-299.

kteřá nastala po volbách.²² Opoziční smlouvu nelze chápat jako klasickou a standardní smlouvu o spolupráci, kde se politické strany zavazují k plnění stejných programových cílů. Jednotlivá ujednání ve smlouvě pak prakticky znamenají, že se ODS vzdala svého základního opozičního práva – vyslovit nedůvěru vládě.²³ Hlavním zájmem lídra sociálních demokratů, bylo získání možnosti vládnout, a nikoliv přesvědčovat menší strany, aby do vlády vstoupily, avšak největší hrozbou se zdál být neúspěch vyjednávání o vládě.²⁴

Klíčovými pozicemi, které ODS prostřednictvím opoziční smlouvy získala, byla místa předsedů obou komor parlamentu a dalších funkcí ve sněmovně (zejména předsedů výborů sněmovny – pro kontrolu Bezpečnostní informační služby, pro kontrolu vojenského obranného zpravodajství, rozpočtového výboru) a prezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu. Možnost přímého ovlivnění výkonné moci však ODS nezískala. Nicméně, v dozorčích radách státních či polostátních podniků či ve vedení státních agentur rostl počet osob spjatých s ODS, i když to bylo v podstatě nad rámec písemně zakotveného vztahu.²⁵ Tato opoziční smlouva nebyla ve své době vnímána příliš pozitivně, proto byla také často kritiky označována za nemravnou, protiústavní, hanebnou, za podvod a zradu na voličích, dále že vybočovala z mezí standardní demokracie, jednalo se o smlouvu, která omezovala férovou politickou soutěž, omezovala roli opozice apod.²⁶

2. 1 Cíle opoziční smlouvy

Dle preambule opoziční smlouvy bylo jejím hlavním cílem zachování politické stability a základních demokratických principů v České republice, dále zajištění pokračování ekonomické a společenské transformace, která započala v listopadu 1989.²⁷

To se mělo podařit i prostřednictvím změny volebního zákona, tedy nejednalo se pouze o stabilitu v době sledovaného období, ale také o budoucí dlouhodobější stabilitu země.

---

²² ČTK. *Doleva, nebo s Klausem. Před 20 lety ČSSD podepsala opoziční smlouvu s ODS.* idnes.cz [online]. 2018 [cit. 6. února 2021]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/opozicni-smlouva-20-let-od-vyroci-podpisu-milos-zeman-vaclav-klaus-cssd-ods.A180704_122836_domaci_zaz>

²³ ŠVEC, Kamil a Veronika MALÁ. *Dohoda, která vymazala rozdíl mezi pravíci a levíci. Před 20 lety politici podepsali opoziční smlouvu.* Ct24.ceskatelevize.cz/ [online]. 2018 [cit. 6. února 2021]. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2532988-dohoda-ktera-vymazala-rozdil-mezi-pravici-a-levici-pred-20-let-politici-podepsali>>

²⁴ KOPECEK, Lubomír. Opoziční smlouvy "za kopecky" II.: Byl pakt CSSD a ODS z let 1998-2002 demokratickou deviací? (druhá část). *Stredoevropske Politicke Studie* [online]. 2013, vol. 15, no. 4, s. 284-299.

²⁵ KOPECEK, Lubomír. Opoziční smlouvy "za kopecky" II.: Byl pakt CSSD a ODS z let 1998-2002 demokratickou deviací? (druhá část). *Stredoevropske Politicke Studie* [online]. 2013, vol. 15, no. 4, s. 284-299..

²⁶ ČERVENKA, Jan. Éra opoziční smlouvy ve světle veřejného mínění. *Naše společnost (Our Society)*, 2016, 14.2: 17-32.

²⁷ KOUDELKA, Zdeněk. Opoziční smlouva–nový prvek politického systému. *Politologický časopis*, 1998, 5.4: 462-467.

Hlavním cílem změny volebního zákona pak bylo významně usnadnit vznik funkční většinové vlády složené maximálně ze dvou politických subjektů.²⁸

Václav Klaus při jednání o vyslovení důvěry vládě Miloše Zemana obhajoval opoziční smlouvu následujícím způsobem. Z tohoto lze také identifikovat hlubší cíle, které tato smlouva měla: „*Sněmovna dává nebo nedává důvěru nikoliv na základě nějakého lépe či hůře napsaného dokumentu či projevu předsedy vlády, ale na základě posouzení politické reality a na základě případné politické dohody.*“²⁹

Z tohoto vyplývá, že deklarovaným cílem bylo zajistit právě stabilní politickou situaci a zachování základních demokratických principů v době, kdy vyjednávání o koalicích selhalo a v podstatě jedinou variantou byla právě taková dohoda. Václav Klaus pak pokračuje s prohlášením, že ODS dobře věděla o tom, že ČSSD zastávala socialistické a socializující postoje, na které měla ODS i vlastní pohled, dále pokračoval tím, že se ODS neodhodlala k toleranci menšinové vlády v naději, že se ČSSD změní a bude vládnout v mezích programu pro ODS přijatelného. ODS tak neměla podle slov Václava Klause vládu ČSSD tolerovat kvůli její politice, ale navzdory její politice a důvodem k tomu byl výsledek voleb, povolebního jednání a chování jednotlivých politických stran.³⁰

To opět poukazuje na to, že cílem opoziční smlouvy nebyla podpora ČSSD, ale podpora zachování stability politické situace.

Po tomto přehledu se lze věnovat důsledkům opoziční smlouvy, zejména pak na volební systém České republiky.

---

²⁸ KOSTELECKÝ, Tomáš. Navrhované změny volebního zákona vzešlé z dodatků „opoziční smlouvy“ v roce 2000 a jejich možné důsledky/Proposed Changes to the Electoral Law Resulting from Amendments to the Opposition Agreement in 2000 and their Possible Consequences. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 2000, 299-305.

²⁹ PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY. Úterý 18. srpna 1998: stenoprotokol. psp.cz/ [online]. 1998 [cit. 8. února 2021]. Dostupné z: <<https://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/003schuz/s003007.htm#r2>>

³⁰ PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY. Úterý 18. srpna 1998: stenoprotokol. psp.cz/ [online]. 1998 [cit. 8. února 2021]. Dostupné z: <<https://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/003schuz/s003007.htm#r2>>

3 Důsledky opoziční smlouvy

V rámci této kapitoly je pozornost zaměřena na důsledky opoziční smlouvy, tj. zejména na změnu volebního zákona jako nejzásadnější důsledek, dále také na kontext opoziční smlouvy v dnešní době.

V současné české politologické debatě nepanuje jednoznačná shoda na podobě vhodné formy volebního systému pro Poslaneckou sněmovnu. Část výzkumníků preferuje více personalizované, méně proporční či malými obvody charakterizované volební systémy apod. To poukazuje na fakt, že je volební systém předmětem diskuse i v dnešní době.³¹

Zkoumaná opoziční smlouva byla právě faktorem, který ovlivnil změnu volebního systému, resp. vedl ke změně volebního zákona. Tato kapitola se proto zabývá důsledky opoziční smlouvy, tj. zejména tolerančním patentem a změnou volebního zákona. V další části jsou pak prozkoumané důsledky opoziční smlouvy v kontextu dnešní doby, a to prostřednictvím názorů politologů, či politiků.

Jak z předcházejícího textu vyplývá, tak jeden z bodů opoziční smlouvy se dotýkal i reformy volebního systému do Poslanecké sněmovny, který měl vést k posílení zisku mandátů dvou hlavních stran, a tedy k výraznému oslabení sněmovního zastoupení menších stran (z hlediska volebního výsledku).³² To zároveň znamená, že radikální reforma volebního systému byla nejviditelnější a nejdůležitější změna, kterou opoziční smlouva přinesla.³³

3.1 Změna volebního zákona jako nejzásadnější důsledek

V rámci popisu změny volebního zákona se lze zaměřit na souvislosti změny volebního zákona a toleranční patent, novelu volebního zákona dle návrhu ČSSD a ODS, zásah Ústavního soudu, schválenou verzi volebního zákona po zásahu Ústavního soudu a zhodnocení důsledků.

V roce 1998 byla Česká republika rozdělena na osm volebních obvodů a pro přepočítání mandátů se využíval neutrální Hagenbachův-Bischoffův model. Počty mandátů se v krajích pohybovaly různorodě, a to například od 14 mandátů v jižních Čechách, až po 41 mandátů na jižní Moravě.³⁴ Změna volebního zákona byla jedním z hlavních bodů opoziční smlouvy, avšak

---

³¹ BUBEN, Radek a Karel KOUBA. Pomerné zastoupení, velké obvody a přísně vázané kandidátní listiny */Proportional Representation, Large District Magnitude and Closed Lists. *Politologická revue* [online]. 2016, vol. 22, no. 2, s. 5-41.

³² BUREŠ, Jan. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada, 2012, 403-408 s.

³³ KOPEČEK, Lubomír, et al. Jak se zrodila opoziční smlouva. Analýza vzniku jednoho z nejkontroverznějších paktů české politiky. *Soudobé dějiny*, 2012, 19.01: 82-102.

³⁴ ČTK. *Do formování volebního zákona výrazně zasáhla na konci devadesátých let opoziční smlouva*. Ct24.ceskatelevize.cz [online]. 2021 [cit. 4. března 2021]. Dostupné z:

ve skutečnosti došlo k situaci, kdy hledání shody mezi oběma velkými stranami ohledně volební reformy, uvázlo na bodu mrazu a stalo se jedním z důvodů krize jejich vztahu na konci roku 1999.³⁵ To vedlo k nutnosti nových jednání mezi stranami a k uzavření tzv. tolerančního patentu, který byl v podstatě dodatkem k opoziční smlouvě, který zároveň znamenal právě i nutnost změny volebního zákona. Tento akt označuje dohodu mezi ČSSD a ODS o realizaci sněmovní volební reformy z ledna 2000 a o podpoře státního rozpočtu.³⁶

Na základě společného prohlášení delegací ČSSD a ODS z 14. 1. 2000 uzavřely strany dne

26. 1. 2000 tzv. toleranční patent, který sestával z pěti dohod ve formě pěti dodatků opoziční smlouvy. Jednalo se o následující:

- 1) Rozpočet na rok 2000 a rozpočtový výhled.
- 2) Změna sněmovního volebního zákona.
- 3) Příprava České republiky na vstup do Evropské unie.
- 4) Vymezení věcných podmínek tolerance menšinové vlády.
- 5) Komunikace poslaneckých a senátorských klubů ČSSD a ODS.³⁷

Význam tolerančního patentu však byl hlubšího charakteru. ČSSD se v průběhu vládnutí dlouhodobě nedařilo prosazovat legislativní návrhy, protože musela vyjednávat se všemi parlamentními stranami, což se ukázalo jako velmi náročné, zdlouhavé a dlouhodobě nerealizovatelné. Toleranční patent však znamenal, že ČSSD získá podporu ODS i při některých parlamentních hlasováních, a proto šlo o výrazný sblížující moment ve vzájemném vztahu těchto stran. ČSSD získala garanci schválení státního rozpočtu po zbytek volebního období. ODS zase prosadila některé ze svých programových ujednání jako snižování rozpočtového schodku, nezvyšování daní apod. Paradoxně však i tato dohoda vedla k situaci, kdy musela ČSSD dále spoléhat na ad hoc dohody o programové agendě s dalšími parlamentními stranami, protože programový průnik s ODS existoval jen v omezeném rozsahu.³⁸ Toleranční patent byl vyústěním dlouhodobější diskuze o tom, jakým způsobem se

---

<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3264330-do-formovani-volebniho-zakona-vyrazne-zasahla-na-konci-devadesatych-let-opozicni>

³⁵ KOPECEK, Lubomír. Opoziční smlouvy "za kopecky" II.: Byl pakt ČSSD a ODS z let 1998-2002 demokratickou deviací? (druhá část). *Stredoevropske Politicke Studie* [online]. 2013, vol. 15, no. 4, s. 284-299.

³⁶ BUREŠ, Jan. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada, 2012, 403-408 s.

³⁷ CHARVÁT, Jakub. *Politika volebních reforem v ČR po roce 1989*. Praha: Grada, 2013. Politologie (Grada).

³⁸ KOPECEK, Lubomír. Opoziční smlouvy "za kopecky" II.: Byl pakt ČSSD a ODS z let 1998-2002 demokratickou deviací? (druhá část). *Stredoevropske Politicke Studie* [online]. 2013, vol. 15, no. 4, s. 284-299.

má změnit volební systém, aby pravidelně vedl k vytvoření jasné vládní většiny, pokud možno bez širokých koalic.³⁹

Novela volebního zákona dle ČSSD a ODS

V roce 2000 schválily strany ČSSD a ODS novelu volebního zákona, která má platit už pro volby v roce 2002, a to právě na základě dohody v podobě tolerančního patentu.⁴⁰ Toleranční patent využila ODS k prosazení svého vlastního primárního zájmu, kterým byla výrazně disproportční změna sněmovního volebního systému ve prospěch velkých politických stran. ODS si tímto chtěla zajistit většinovou vládu, pokud by v nadcházejících volbách zvítězila. Toleranční patent ODS zajistil, že ČSSD přijme sněmovní volební reformu víceméně v podobě původních požadavků ODS a nebude moci učinit krok zpět. ČSSD zase prostřednictvím podmínky, že novela volebního zákona bude platit až od ledna 2002, získala pojistku proti předčasnému vypovězení opoziční smlouvy.⁴¹

V rámci dohody o změně volebního zákona mělo ze stávajících osmi krajů vzniknout celkem pětáct. ODS ještě navrhovala snížení počtu poslanců z 200 na 175, což opět ještě více nahrávalo velkým stranám, ale s tímto ČSSD nesouhlasila. Dále ODS navrhovala tzv. Imperialiho systém⁴², který jednodušeji umožní vznik jednobarevné většinové vlády (i při zisku voličských hlasů nad třicet procent).⁴³

V tomto případě byl počet volebních obvodů stanoven na 35 a zachovával počet 200 poslanců. Jako metoda pro přepočítání mandátů byla zvolena vyrovnávací d'Hondtova metoda. Jejím smyslem je stav, kdy si volební obvody na základě počtu odevzdaných hlasů rozdělí 200 mandátů. V každém obvodu se následně přidělují mandáty zvlášť, a to postupným dělením počtu hlasů pro jednotlivé strany. Politici z ostatních parlamentních stranu však tuto změnu důrazně odmítli jako účelovou ve snaze o zmenšení jejich vlivu (jako zástupců menších stran).⁴⁴

---

³⁹ KOUDELKA, Zdeněk. Opoziční smlouva–nový prvek politického systému. *Politologický časopis*, 1998, 5.4: 462-467.

⁴⁰ ZLATKOVSKÝ, Michal. *Jak si Zeman s Klausem rozdělili Česko*. irozhlas.cz/ [online]. [cit. 5. března 2021]. Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/historie/jak-si-zeman-s-klaussem-rozdelili-cesko-1710090800_zlo>

⁴¹ CHARVÁT, Jakub. *Politika volebních reforem v ČR po roce 1989*. Praha: Grada, 2013. Politologie (Grada).

⁴² Imperialiho metoda je typem metody, podle které se provádí výpočet volebního čísla a to tak, že se počet všech platných hlasů, které byly odevzdané ve volebním obvodu, vydělí počtem mandátů náležících na tento volební obvod plus dva. *Imperialiho kvóta* [online]. Wikipedia.cz, 12. února 2019 [cit. 10. března 2021]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Imperialiho_kvóta>

⁴³ DOLANSKÝ, Lukáš. ODS souhlasí s rozšířením opoziční smlouvy. idnes.cz [online]. 1998 [5. března 2021]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/ods-souhlasí-s-rozsirenim-opozicni-smlouvy.A000121125636domaci_lsd>

⁴⁴ ČTK. *Do formování volebního zákona výrazně zasáhla na konci devadesátých let opoziční smlouva*. Ct24.ceskatelevize.cz [online]. 2021 [cit. 5. března 2021]. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3264330-do-formovani-volebniho-zakona-vyrazne-zasahla-na-konci-devadesatych-let-opozicni>>

Podle úpravy volebního zákona, kterou poslanci v roce 2000 schválili, by vítězné straně stačilo získat kolem 30 % hlasů k získání sněmovní většiny. Pokud by tento systém platil už ve volbách v roce 1998, tak ČSSD získá se svým výsledkem celkem 102 mandátů.⁴⁵

Míru demokratičnosti voleb nelze posuzovat pouze na základě volebního systému, ale také z hlediska možností výběru z variant, tajnosti voleb a rovnou možností propagace kandidátů a existencí rozumné míry férovosti volební kampaně. Radikální změna poměrného systému na většinový systém, nebo zavedení systému volebního dělitele, pak může být chápána jako zásah do demokratičnosti voleb. Samozřejmě, nelze pochybovat o tom, že každá změna volebního systému je změnou účelovou, jako je účelové přijetí každého zákona. Volby mají řadu funkcí, nejdůležitější je legitimizace moci a prostředek výběru mocenské elity. Z takového pohledu dává zdůraznění funkčnosti volbami vytvořené vlády větší prioritu než věrné zobrazení společnosti v parlamentu. Samotná účelovost není negativní, vždy je nutné posuzovat důvody a obsah konkrétního účelu. V případě opoziční smlouvy pak byla motivem reakce na dosavadní vývoj a krachy koaliční politiky v minulosti – pád vlády v roce 1997, neschopnost sestavit koalici v roce 1998 (nezájem malých stran o vládnutí v koalici). Změna volebního zákona měla zajistit, že bude možné vytvořit stabilní vládu složenou nejvíce ze dvou subjektů při vyloučení velké koalice. To znamená, že měla zároveň zajistit, že už v budoucnosti nebude nutné uzavírat dohody typu opoziční smlouvy.⁴⁶

V průběhu vyjednávání o podobně novelizovaného volebního zákona bylo diskutováno několik různých variant, metod, postupů apod. Výsledky rozdělení mandátů u voleb v přepočtu na různé systémy při 35 volebních obvodech poskytují tabulky 1 a 2.⁴⁷ Výsledky rozdělení mandátů u voleb do Poslanecké sněmovny v roce 1996 v přepočtu na různé systémy při 35 volebních obvodech potvrzují, že taková změna výrazně posiluje velké politické strany. V některých případech přepočtů by malým stranám nestačilo například získat ani 8 % hlasů, a také kandidatura v rámci koalice stran se ukazuje jako nevýhodná. Naopak, vítězná strana získává při určitém přepočtu nadpoloviční většinu, ale vždy výrazně vyšší počet mandátů než ve skutečnosti.

---

⁴⁵ ZLATKOVSKÝ, Michal. *Jak si Zeman s Klausem rozdělili Česko*. irozhlas.cz/ [online]. [cit. 5. března 2021]. Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/historie/jak-si-zeman-s-klaussem-rozdelili-cesko_1710090800_zlo>

⁴⁶ KOUDELKA, Zdeněk. K diskuzi o změně volebního systému. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2000, 8.2: 241-245.

⁴⁷ KOUDELKA, Zdeněk. K diskuzi o změně volebního systému. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2000, 8.2: 241-245.

Tabulka 1 Rozdělení mandátů u různých systémů přepočtu 1996

Výsledky rozdělení mandátů u voleb do Poslanecké sněmovny 1996
v přepočtu na různé systémy při 35 volebních obvodech

	% hlasů	Skutečnost 1996	d'Hondt	Imperiali	Koudelka	Koudelka 4K ¹³
ČSSD	26,44	61	74	89	85	78
ODS	29,62	68	85	103	103	86
KSČM	10,33	22	21	2	4	1
KDU-ČSL	8,08	18	10	5	5	—
SPR-RSČ	8,01	18	6	0	2	1
ODA	6,36	13	4	1	1	—
4 koalice	17,24	—	—	—	—	34
Celkem		200	200	200	200	200

Zdroj: Koudelka, 2000

Podobné závěry lze učinit při pohledu na výsledky rozdělení mandátů u voleb do Poslanecké sněmovny v roce 1998 při přepočtu na různé systémy při 35 volebních obvodech. Malé strany získávají pouze menší počet mandátů, a to na úkor velkých stran, které mohou získat i parlamentní většinu.

Tabulka 2 Rozdělení mandátů u různých systémů přepočtu 1998

Výsledky rozdělení mandátů u voleb do Poslanecké sněmovny 1998
v přepočtu na různé systémy při 35 volebních obvodech

	% hlasů	Skutečnost 1998	d'Hondt	Imperiali	Koudelka	Koudelka 4K
ČSSD	32,31	74	87	111	103	88
ODS	27,74	63	71	79	83	70
KSČM	11,03	24	23	4	5	2
KDU-ČSL	9,00	20	12	6	6	—
US	8,60	19	7	0	3	—
4 koalice	19,05	—	—	—	—	40
Celkem		200	200	200	200	200

Zdroj: Koudelka, 2000

Změna volebního zákona by sice zhoršila přístup menších stran do parlamentu, ale větší počet volebních obvodů znamenal, že na jeden volební obvod bude připadat pět až šest mandátů, což posiluje vazbu mezi občany a jejich poslanci. Takováto pevnější vazba zároveň umožňuje jejich účinnější kontrolu.⁴⁸

Zásah Ústavního soudu

Se záměrem oslabení slabších politických stran a zvýhodnění velkých politických stran prostřednictvím změny volebního zákona však výrazně nesouhlasil prezident Václava Havel. Ten trval na tom, že podoba dohody nerespektuje ducha demokratických pravidel a systém, který měl posilovat vítěze voleb, pak napadl u Ústavního soudu. Ten část zákona o volbách zrušil s argumentací, že volební systém spíše produkuje většinové výsledky voleb než poměrné, jak zaručuje ústava.⁴⁹ Jelikož bylo veto prezidenta Václava Havla přehlasováno, obrátil se (později i se skupinou senátorů) na Ústavní soud, jenž většinu námitek uznal. Mimo jiné konstatoval, že změny byly v rozporu s principem poměrného zastoupení, který je obsahem Ústavy. Podoba revidovaného volebního zákona pak vyšla z kompromisu parlamentních a senátních stran.⁵⁰ Václav Havel ostatně kritizoval opoziční smlouvu už od jejího podpisu. Obával se toho, že si strany budou předávat moc mezi sebou, což by mohlo mít za následek polochromou vládu, ve které se vynulují různé ideologie a různé úmysly navzájem.⁵¹

Ústavní soud ve svém nálezu č. 64/2001 Sb., konstatoval, že:

- Vysoký počet volebních krajů znamená, že se volební systém vychyluje k většinovému systému, protože to v podstatě znamená existenci přirozené uzavírací klauzule ve výši přes 10 % platných hlasů nutných k získání mandátu. To je nepřiměřené.

---

⁴⁸ ROZEHNAL, Aleš. *Zrada voličů a start korupce? Mýty versus fakta o opoziční smlouvě*. reflex.cz [online]. 2018 [cit. 7. března 2021]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/komentare/88555/zrada-volicu-a-start-korupce-myty-versus-fakta-o-opozicni-smlouve.html>

⁴⁹ ŠVEC, Kamil a Veronika MALÁ. *Dohoda, která vymazala rozdíl mezi pravíci a levíci. Před 20 lety politici podepsali opoziční smlouvu*. Ct24.ceskatelevize.cz/ [online]. 2018 [cit. 7. března 2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2532988-dohoda-ktera-vymazala-rozdil-mezi-pravici-a-levici-pred-20-let-politici-podepsali>

⁵⁰ ČTK. *Do formování volebního zákona výrazně zasáhla na konci devadesátých let opoziční smlouva*. Ct24.ceskatelevize.cz [online]. 2021 [cit. 7. března 2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3264330-do-formovani-volebniho-zakona-vyrazne-zasahla-na-konci-devadesatych-let-opozicni>

⁵¹ ČTK. *Doleva, nebo s Klausem. Před 20 lety ČSSD podepsala opoziční smlouvu s ODS*. idnes.cz [online]. 2018 [cit. 7. března 2021] Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/opozicni-smlouva-20-let-od-vyroci-podpisu-milos-zeman-vaclav-klaus-cssd-ods.A180704_122836_domaci_zaz

- Zavedením d'Hondtova systému volebního dělitele místo čísla 1 číslem 1,42 dochází k deformaci systému, který ještě výrazněji zvýhodňuje politické subjekty, přitom absentuje jakékoliv vysvětlení pro jeho zavedení v této výši.⁵²

Ústavní soud ve sporu prezidenta a stran opozičních smlouvy rozhodl o zrušení těchto bodů a částí novely:

- Zvýšení počtu volebních obvodů na 35.
- Způsob přepočtu získaných hlasů na mandáty dle upravené d'Hondtovy metody.
- Ustanovení o nejnižším počtu mandátů v kraji na čtyři.
- Povinnost složení kauce 40 000 Kč ve volbách do Poslanecké sněmovny.
- Ustanovení o snížení příspěvku stranám za jeden hlas.⁵³

Nový volební zákon, tak jak jej schválil parlament na základě výsledků vyjednávání mezi ODS a ČSSD, tedy nakonec neplatil, protože Ústavní soud jeho velkou část zrušil na podnět Václava Havla.⁵⁴ V důsledku tohoto nového volebního zákona by například průměrná úroveň přirozeného prahu činila 14,7 %. V některých volebních obvodech jako Ústí nad Labem či Teplice dokonce 18,74 %, resp. 18,87 %. Ústavní soud pak takovou úroveň označil jako nepřijatelnou.⁵⁵ Z poznatků z posledních třech voleb můžeme říct, že největší nevyrovnanost v zastoupení v Poslanecké sněmovně a nejvyšší počet hlasů, které jsou potřeba k zisku jednoho mandátu, měli politické strany s regionálně vyrovnanou voličskou podporou.⁵⁶

Schválená verze volebního zákona po zásahu Ústavního soudu

Existence a uplatňování principu svobodných a demokratických voleb je přímo spjata s ústavním právem a textem Ústavy, a proto má Ústavní soud pravomoc k tomu, aby se vyjadřoval k volebnímu systému, aby garantoval realizaci svobodných a demokratických voleb. Velmi často se rozhodování Ústavního soudu v tomto dotýká právě problematiky rovnosti

⁵² ÚSTAVNÍ SOUD. *Nález Ústavního soudu č. 64/2001 Sb.* 2001. [cit. 8. března 2021] Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3602>

⁵³ NAVARA, Luděk a Jan LIPOLD. *Havel vyhrál spor o volební zákon.* idnes.cz/ [online]. 2001 [cit. 8. března 2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/havel-vyhral-spor-o-volebni-zakon.A010123_224023_domaci_bac

⁵⁴ ČTK. *Doleva, nebo s Klausem. Před 20 lety ČSSD podepsala opoziční smlouvu s ODS.* idnes.cz [online]. 2018 [cit. 8. března 2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/opozicni-smlouva-20-let-od-vyroci-podpisu-milos-zeman-vaclav-klaus-cssd-ods.A180704_122836_domaci_zaz

⁵⁵ KAŠPAR, Ondřej; STEHLÍK, Ondřej. ROVNOST VOLEBNÍHO PRÁVA V JUDIKATUŘE ÚSTAVNÍHO SOUDU ČR. *Právník*, 2013, 152.7.

⁵⁶ KAŠPAR, Ondřej; STEHLÍK, Ondřej. ROVNOST VOLEBNÍHO PRÁVA V JUDIKATUŘE ÚSTAVNÍHO SOUDU ČR. *Právník*, 2013, 152.7.

volebního práva v České republice. Právě reforma volebního systému do Poslanecké sněmovny z roku 2000 se považuje za nejvýraznější pokus o zásah do rovnosti volebního práva, protože v podstatě měnila všechny prvky stávajícího volebního systému. Z formálního hlediska zůstal zachován charakter poměrného systému, ale vzhledem k podobě konkrétních nových prvků, se svými důsledky přibližoval k jednokolovému většinovému systému. Návrh volebního systému by vedl dle Ústavního soudu jednoznačně k porušení principu rovnosti volebního práva, k porušení principu rovnosti váhy hlasu, protože tyto strany by vykazovaly několikanásobně vyšší počet hlasů nutných k zisku jednoho mandátu.⁵⁷

V roce 2002 se tedy volilo dle nového volebního systému, který zachoval poměrný systém, avšak změnil způsob přepočítávání voličských hlasů na mandáty a počet volebních obvodů. Větší váhu také získávají preferenční hlasy, které dávají voliči přímo jednotlivým kandidátům, a také je umožněna volba v zahraničí.⁵⁸ V následující tabulce se nachází základní přehled změn, který vyplynul ze změny volebního zákona v důsledku opoziční smlouvy a tzv. tolerančního patentu, ale následně také z jednání mezi politickými stranami (bylo nutné najít shodu nejen v parlamentu, ale také v senátu, kde neměla ČSSD s ODS většinu).

---

⁵⁷ KAŠPAR, Ondřej; STEHLÍK, Ondřej. ROVNOST VOLEBNÍHO PRÁVA V JUDIKATUŘE ÚSTAVNÍHO SOUDU ČR. *Právník*, 2013, 152.7.

⁵⁸ ČTK. *Do formování volebního zákona výrazně zasáhla na konci devadesátých let opoziční smlouva*. Ct24.ceskatelevize.cz [online]. 2021 [cit. 8. března 2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3264330-do-formovani-volebniho-zakona-vyrazne-zasahla-na-konci-devadesatych-let-opozicni>

Tabulka 3 Změny volebního zákona v komparaci s předcházející úpravou

Základní parametry	Zákon č. 247/1995 Sb.		Zákon č. 37/2002 Sb.
Volební formule	Poměrné zastoupení		Poměrné zastoupení
Počet volebních obvodů	8	▶	14
Velikost volebních obvodů	M = 14–41	▶	M = 5–25
Průměrná velikost volebních obvodů	$M_{av} = 25$	▶	$M_{av} = 14,29$
Počet skrutinií	2 skrutinia	▶	1 skrutinium
Matematická formule	Hagenbach-Bischoffova kvóta (pro obě skrutinia)	▶	d'Hondtův dělitel
Uzavírací klauzule	5 % samostatná kandidatura, 7 % koalice dvou stran, 9 % koalice tří stran, 11 % koalice čtyř a více stran	▶	5 % samostatná kandidatura, 10 % koalice dvou stran, 15 % koalice tří stran, 20 % koalice čtyř a více stran

Zdroj: Charvát, 2013

Z těchto informací plyne, že se nezměnila pouze volební formule. Došlo ke změně počtu volebních obvodů, velikosti volebních obvodů, průměrné velikosti volebního obvodu, počtu skrutinií, matematické formuli a uzavírací klauzule. Počet volebních obvodů se zvýšil z osmi na čtrnáct, oproti původnímu návrhu na třicet pět volebních obvodů. Z hlediska mandátů přidělovaných v jednotlivých volebních obvodech také došlo ke změně, protože v důsledku změny bylo se v jednom volebním obvodu udělovalo minimálně 5 mandátů, maximálně 25 mandátů, oproti 14 mandátům, resp. 41 mandátům. To se projevilo i v průměrné velikosti volebního obvodu, která klesla z 25 mandátů na 14,29 mandátů. Počet skrutinií pokles ze dvou na jedno. Jako matematická formule začala být využíván d'Hondtův dělitel, oproti Hagenbach-Bischoffově kvótě. Změnila se i uzavírací klauzule, která zvýšila hranici pro koalice.

Důsledky změny a vyjednávání

Navrhovaná změna volebního zákona byla změnou v rámci demokratického volebního systému, vedla k posílení větších politických stran, ale zachovávala poměrný volební systém, nebránila existenci poměrně širokého spektra stran v Poslanecké sněmovně, a tedy ani pluralitě názorů. Velký vliv měla novela na vládu, protože bylo možné snadnějším způsobem zajistit vznik většinové vlády, ať už jednobarevné či nejvýše dvoukoaliční, přičemž se nepočítalo

s velkou koalici. Role voličů se posiluje a oslabuje vedení politických stran odbouráním přidělování mandátů stranickými centrály ve druhém skrutiniu.⁵⁹

V rámci nového volebního systému však stále lze vysledovat určité znevýhodnění menších stran, a to zejména v některých malých volebních obvodech. Příčinou určitého znevýhodnění malých stran v novém volebním systému je kombinace d'Hondtova dělitele s menšími volebními obvody, což vede k nadreprezentaci velkých stran. V tuzemsku se tento efekt projevil například v nejmenších volebních obvodech v Karlovarském a Libereckém kraji. Například Strana Zelených v obou těchto krajích překročila pětiprocentní hranici, ale nezískala zde žádný mandát. Nicméně, v ostatních 12 krajích nejsou disproporce tak výrazné, či neexistují vůbec. Hranice přirozeného volebního prahu je v těchto krajích pro strany, které překročily celostátní volební klauzuli, poměrně nízká.⁶⁰ Kritika přicházela i ze strany veřejnosti. Vzniklo několik různých občanských iniciativ, které vyzývají k alternativám politických elit a k odchodu Miloše Zemana a Václava Klause z politiky.⁶¹

3.2 Opoziční smlouva a její důsledky v kontextu dnešní doby

Důsledky opoziční smlouvy v kontextu dnešní doby lze představit prostřednictvím názorů aktérů opoziční smlouvy s odstupem času, názorů politologů a odborníků, či shrnutím důsledků, které uvádějí další dostupné zdroje.

Názory aktérů opoziční smlouvy s odstupem času

V roce 2018 hodnotil Václav Klaus opoziční smlouvu jako racionální výraz státotvornosti politické scény, tedy systémové řešení situace, ve které předčasné volby nemají smysl, protože neslibují žádnou změnu stavu. Démonizace opoziční smlouvy přichází (dle Václava Klause) a přicházela zejména od těch, kteří svrhli koaliční vládu v naději, že v novém uspořádání budou držet hlavní podíl na vládnutí.⁶² Václav Klaus na otázku, jestli by opoziční smlouvu podepsal znovu, kdyby se mohl vrátit do minulosti a měl znalost veškerých důsledků, které přinesla, odpovídá: „*stoprocentně. Opoziční smlouva byla vynikající politický nápad.*

---

⁵⁹ KOUDELKA, Zdeněk. K diskuzi o změně volebního systému. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2000, 8.2: 241-245.

⁶⁰ HAVLÍK, Vlastimil; KOPEČEK, Lubomír. Krize vládnutí v České republice. *Analýza působení volebního a stranického systému a návrhy možných řešení*, *Politologický časopis*, roč. XV, č. 2008, 3: 183-205.

⁶¹ ŠVEC, Kamil a Veronika MALÁ. *Dohoda, která vymazala rozdíl mezi pravíci a levíci. Před 20 lety politici podepsali opoziční smlouvu*. Ct24.ceskatelevize.cz/ [online]. 2018 [cit. 8. března 2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2532988-dohoda-tera-vymazala-rozdil-mez-pravici-a-levici-pred-20-let-politici-podepsali>

⁶² ČTK. *Doleva, nebo s Klausem. Před 20 lety ČSSD podepsala opoziční smlouvu s ODS*. idnes.cz [online]. 2018 [cit. 8. března 2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/opozicni-smlouva-20-let-od-vyroci-podpisu-milos-zeman-vaclav-klaus-cssd-ods.A180704_122836_domaci_zaz

Vynikající pro tehdejší dobu a dnešní doba o to silněji ukazuje, že by takový podobný nápad byl potřeba i v současnosti.“⁶³ K tolerančnímu patentu se pak Václav Klaus vyjadřuje v tom smyslu, že byl nutností, protože bylo nutné zastavit zadlužování české ekonomiky, a také změnit volební systém, který nedával možnost vzniku koalic (i v roce 1996 nebylo možné sestavit většinovou koalici a musela být „uzavřena dohoda podobná opoziční smlouvě“). Toleranční patent znamenal zásadní krok k většinovému systému, což Ústavní soud zamítl a hlavní efekt opoziční smlouvy nebyl realizován. Podobu schváleného volebního systému pak Václav Klaus označuje jako kočkovsa, vzniklého seškrtnáním hlavních myšlenek předchozí změny.⁶⁴ Ivan Langer jako signatář smlouvy a místopředseda ODS hovoří s odstupem času o tom, že ODS za toto politické rozhodnutí zaplatila politickou cenu, protože se jí nepodařilo přesvědčit své voliče, že jde o krok nezbytný a nutný. Dle něj se jednalo o standardní politický krok tolerance vlády dvou demokratických politických stran.⁶⁵

Miloš Zeman s odstupem času hodnotí opoziční smlouvu pozitivně, tedy z hlediska obou stran. To se dle něj potvrdilo i výsledkem voleb v roce 2002, kdy si hlasy voličů vcelku rovnoměrně rozdělily obě strany. Naopak koalice lidovců a unionistů, která celou dobu smlouvu kritizovala, skončila velmi špatně.⁶⁶ Vladimír Špidla jako signatář smlouvy a nástupce Miloše Zemana hovoří o tom, že smlouva byla nutná, protože ČSSD měla jen malý prostor pro vyjednávání a nalezení podpory pro svoji menšinovou vládu. Strana tímto dosáhla svého cíle a přerušila pravicové vládnutí v zemi. Problémem však bylo vnímání opoziční smlouvy některými voliči.⁶⁷

Vladimír Špidla dále hovoří o tom, že to byla v podstatě jediná možná varianta, protože žádná z malých stran neměla zájem nejen o účast v koalici, ale prakticky ani o vyjednávání – nabídka vlády, kde bude mít sociální demokracie jen polovinu hlasů a premiér nebude z ČSSD, byla okamžitě odmítnuta. Pak nebyla jiná varianta, protože přechod do opozice byl

---

⁶³ TRACHTOVÁ, Zdeňka. *Opoziční smlouva byla vynikající politický nápad. Podobný by byl potřeba i dnes, říká Václav Klaus.* irozhlas.cz [online]. 2018 [cit. 8. března 2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/vaclav-klaus-milos-zeman-opozicni-smlouva-1998-vyroci_1807091135_jgr

⁶⁴ TRACHTOVÁ, Zdeňka. *Opoziční smlouva byla vynikající politický nápad. Podobný by byl potřeba i dnes, říká Václav Klaus.* irozhlas.cz [online]. 2018 [cit. 9. března 2021] Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/vaclav-klaus-milos-zeman-opozicni-smlouva-1998-vyroci_1807091135_jgr

⁶⁵ ČTK. *Doleva, nebo s Klausem. Před 20 lety ČSSD podepsala opoziční smlouvu s ODS.* idnes.cz [online]. 2018 [cit. 9. března 2021]. Dostupné z:< https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/opozicni-smlouva-20-let-od-vyroci-podpisu-milos-zeman-vaclav-klaus-cssd-ods.A180704_122836_domaci_zaz>

⁶⁶ ČTK. *Doleva, nebo s Klausem. Před 20 lety ČSSD podepsala opoziční smlouvu s ODS.* idnes.cz [online]. 2018 [cit. 9. března 2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/opozicni-smlouva-20-let-od-vyroci-podpisu-milos-zeman-vaclav-klaus-cssd-ods.A180704_122836_domaci_zaz

⁶⁷ ČTK. *Doleva, nebo s Klausem. Před 20 lety ČSSD podepsala opoziční smlouvu s ODS.* idnes.cz [online]. 2018 [cit. 9. března 2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/opozicni-smlouva-20-let-od-vyroci-podpisu-milos-zeman-vaclav-klaus-cssd-ods.A180704_122836_domaci_zaz

nepřijatelný.⁶⁸ Z názorů aktérů opoziční smlouvy s odstupem času vyplývá, že by smlouvu podepsali znovu, a že si za ní stojí. Některým z nich, jako třeba Ivanu Langerovi, se to zdálo jako nezbytné a nutné, jiní, jako například Václav Klaus, hovoří o tom, že to byl skvělý politický krok, a že by se mu nebránil ani dnešní době.

Názory Odborníků a Politologů

Červenka si ve své empirické studii všímá, že na konci volebního období byla ČSSD a její menšinová vláda veřejností vnímána jako velmi úspěšná, a to mnohem širším okruhem populace, než byl tvořen pouze voliči ČSSD a lidmi s levicovou orientací. Negativní postoje k opoziční smlouvě už v této době nehrají výraznou roli, a proto také pravděpodobně došlo k vítězství ČSSD v nadcházejících volbách.⁶⁹ Avšak s postupem času důvěra v ČSSD opadla, domnívám se, že příčinou bylo, podepsání opoziční smlouvy a s ní spojenou korupcí, která se začala vyplavovat ještě více na povrch.

Naxera však ve svém článku konstatuje, že právě období opoziční smlouvy vedlo k tomu, že se problematika korupce (resp. boje proti korupci) začala ve stále častější míře objevovat v programových prohlášeních politických stran. Do doby opoziční smlouvy se jednalo spíše o téma okrajové. S čím musím jedině souhlasit, protože právě ve volbách roku 2002, které následovaly po podepsání opoziční smlouvy, poprvé výrazně vzrostl důraz na téma korupce a boj proti korupci. V dalších letech pak tento trend pokračoval a téma se stalo stále více diskutované.⁷⁰

Rozeňhal ve svém článku hovoří o tom, že důsledkem opoziční smlouvy, může být i dnešní politická situace. Opoziční smlouvu lze chápat jako první krok, který vedl k současné politické situaci, kdy vládu formuje osoba vedená jako agent komunistické Státní bezpečnosti, která je podezřelá z podvodu, a to za podpory komunistické strany. Rozeňhal připomíná i slova Václava Havla, který označil opoziční smlouvu za nesvatou alianci. Mělo se jednat o zradu na voličích, cynickou kartelovou dohodu, která snížila důvěru veřejnosti v demokracii, politiky a politické strany, vyvolala deziluzi a příklon k extremistickým stranám či politické pasivitě. Na druhou stranu, opoziční smlouva vznikla z vůle voličů, kteří přisoudili dominantní pozici levici,

---

⁶⁸ HELLER, Jakub. *Paroubek, Špidla i Nečas u jednoho stolu hájili opoziční smlouvu. Neshodli se na EU*. Zpravy.aktualne.cz/ [online]. 2019 [cit. 9. března 2021]. Dostupné z:<<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/paroubek-spidla-i-necas-u-jednoho-stolu-hajili-opozicni-smlo/r~0bcf92aa058d11ea88f50cc47ab5f122/>>

⁶⁹ ČERVENKA, Jan. *Éra opoziční smlouvy ve světle veřejného mínění1. Naše společnost (Our Society)*, 2016, 14.2: 17-32.

⁷⁰ NAXERA, Vladimír. *ZOBRAZOVÁNÍ KORUPCE V PROGRAMATICE CESKÝCH POLITICKÝCH STRAN V PRUBEHU POSTKOMUNISTICKÉHO VÝVOJE. Politické Vedy* [online]. 2015, no. 1, s. 57-85.

ale také silnou pozici pravici.⁷¹ S tímto názorem souhlasím, avšak je zde zmíněno, že opoziční smlouva vznikla z vůle voličů, tak i osobu, která je vedena jako agent Státní bezpečnosti, si zvolili sami lidé. Bylo by proto dobré zmínit, že vyhrál ve svobodných volbách, a ačkoliv s tím jsou spojené pozitivní i negativní názory společnosti, je to právě společnost, která si volí, kdo povede náš stát.

Kopeček ve svém článku nepovažuje opoziční smlouvu za dobré politické řešení z historického pohledu, ale v kontextu tehdejší doby se dle něj jednalo o rozumnější řešení, než vytvoření většinové vlády v rámci koalice (ať už ČSSD, KDU-ČSL, US či ODS-KDU-ČSL a US). Taková vláda by byla pravděpodobně velmi nestabilní, což by vedlo k řadě problémů. To prokázalo i v budoucnosti, kdy jsou vládní koalice charakteristické nestabilitou, spory, problémy. Čtyři roky opoziční smlouvy lze z dnešní perspektivy pokládat za léta relativní vládní stability. Kopeček ještě dodává, že toleranční patent posunul vztah mezi oběma stranami i do roviny programové spolupráce v některých důležitých sférách. Nelze však hovořit o silně institucionalizované podpoře sociálnědemokratické vlády vzhledem k chybějící komplexnosti dohody mezi ČSSD a ODS. V závěru si pak autor pokládá otázku, proč je dodnes vnímání opoziční smlouvy v českém mediálně-intelektuálním hlavním proudu tak negativní. Odpovědí je efekt překvapení, ideologická vzdálenost obou stran, komunikační styl obou lídrů vůči novinářům, vnímání této doby jako období korupce a klientelismu.⁷²

Z názorů odborníků, politologů můžeme usuzovat, že se do povědomí občanů dostala opoziční smlouva až v následujících letech po jejím podepsání, a to hlavně z důvodů programových prohlášení politických stran ve spojitosti s korupcí, což mělo dopad na důvěru společnosti. Většina z nich se shoduje na tom, že podepsání smlouvy mělo velký dopad na to, jak vypadá dnešní politika, a že i díky opoziční smlouvě došlo k oslabení ODS a ČSSD v dalších letech.

Názory Politiků

Premiér Andrej Babiš hovoří o tom, že byla opoziční smlouva výhodná, protože umožnila existenci jednobarevné vlády. Koaliční jednání jsou vždy komplikovaná a závisí

---

⁷¹ ROZEHNAL, Aleš. *Zrada voličů a start korupce? Mýty versus fakta o opoziční smlouvě*. reflex.cz [online]. 2018 [cit. 10. března 2021]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/komentare/88555/zrada-volicu-a-start-korupce-myty-versus-fakta-o-opozicni-smlouve.html>

⁷² KOPECEK, Lubomír. *Opoziční smlouvy "za kopečky" II.: Byl pakt ČSSD a ODS z let 1998-2002 demokratickou deviací? (druhá část)*. *Stredoevropske Politicke Studie* [online]. 2013, vol. 15, no. 4, s. 284-299.

zejména na lidech, a proto může být menšinová vláda vhodnější řešení.⁷³ Názor premiéra asi v zásadě nikoho nepřekvapí, jelikož i v dnešní době můžeme pozorovat, jak jeho hnutí Ano „válcuje“ zbytek stran, a i on sám je dle mého názoru zastáncem jednobarevné vlády.

Pavel Bělobrádek z KDU-ČSL hovoří o tom, že opoziční smlouva vytvořila nespravedlivý volební zákon, s jehož následky se potýkají malé strany do dnešní doby. Jsou dle něj v důsledku jejího vzniku potlačované. Jedinou výhodou byla politická stabilita, ale na úkor poškození pravice v České republice – nedošlo k zásadním reformám důchodového systému nebo justice.⁷⁴ Zde Pavel Bělobrádek poukazuje na změny, které přinesla reforma volebního zákona, a to hlavně na snížení počtu mandátů přidělovaných v jednotlivých volebních obvodech.

Jiří Paroubek (bývalý premiér a předseda ČSSD) chápe opoziční smlouvu jako správně zvolené řešení tajenky – když nabídnete takovou nabídku malým stranám, kterou nelze odmítnout, a ona je odmítnuta, tak je to považováno za politickou hloupost. Takové strany si pak nezaslouží nic jiného, než aby trpěly v opozici.⁷⁵ Názor Jiřího Paroubka na věc se mi zdá poněkud nešťastný, jelikož každá strana se liší ve svých názorech a programech, a proto si nemyslím, že je dobré odsuzovat menší strany k tzv. trpění v opozici, naopak, některé strany mohou být v opozici účelně.

Petr Nečas (bývalý premiér a předseda ODS) nevidí na opoziční smlouvě nic závadného, protože podobné dohody jsou v zahraničí běžné. Smlouvu bylo nutné uzavřít i proto, že se Václav Havel snažil vytvořit jakýsi poloprezidentský systém. Důsledkem pak byl negativní vliv na důvěru lidí v politiky, ale nebylo jiné řešení než opoziční smlouva.⁷⁶

Politici se ve svých názorech ve směs shodují v tom, že podepsání opoziční smlouvy mělo za důsledek vytvoření stabilní vlády a z jejich názorů můžeme vyvodit, že by s jejím podepsáním souhlasili i v dnešní době.

---

⁷³ *Úpadek pravice i výhoda pro vládu, vzpomínají politici na opoziční smlouvu.* novinky.cz [online]. 2018 [cit. 10. března 2021]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/upadek-pravice-i-vyhoda-pro-vladu-vzpominaji-politici-na-opozicni-smlouvu-182927>

⁷⁴ *Úpadek pravice i výhoda pro vládu, vzpomínají politici na opoziční smlouvu.* novinky.cz [online]. 2018 [cit. 10. března 2021]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/upadek-pravice-i-vyhoda-pro-vladu-vzpominaji-politici-na-opozicni-smlouvu-182927>

⁷⁵ HELLER, Jakub. *Paroubek, Špidla i Nečas u jednoho stolu hájili opoziční smlouvu. Neshodli se na EU.* Zpravy.aktualne.cz/ [online]. 2019 [cit. 11. března 2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/paroubek-spidla-i-necas-u-jednoho-stolu-hajili-opozicni-smlo/r~0bcf92aa058d11ea88f50cc47ab5f122/>

⁷⁶ HELLER, Jakub. *Paroubek, Špidla i Nečas u jednoho stolu hájili opoziční smlouvu. Neshodli se na EU.* Zpravy.aktualne.cz/ [online]. 2019 [cit. 11. března 2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/paroubek-spidla-i-necas-u-jednoho-stolu-hajili-opozicni-smlo/r~0bcf92aa058d11ea88f50cc47ab5f122/>

Další důsledky

Bezprostředním důsledkem opoziční smlouvy bylo oslabení pozice ČSSD a ODS v tuzemské politice. Hned ve volbách v roce 2002 obě strany ztratily část příznivců. V roce 2006 se jim sice opět podařilo dosáhnout úspěchu a mobilizovat voliče, ale od těchto sněmovních voleb už permanentně oslabovaly a dostaly se až k jednociferným výsledkům.⁷⁷ Dalším důsledkem opoziční smlouvy bylo, že pojetí pravicové a levicové politiky přestalo být vnímáno jako zásadní. Postupem času se stále více prosazuje politika neideologická, kterou nelze zařadit jednoznačně do kategorie pravicové či levicové. Důkazem jsou volební výsledky stran jako Věci veřejné, nebo Hnutí ANO, které nebyly ideologicky zakotvené.⁷⁸ Opoziční smlouva měla také klíčový vliv na občanské vnímání politiky. Deziluze z pragmatické spolupráce dříve zneprátelených stran zapříčinil nejen pokles důvěry v politiku jako takovou, ale také vedla ke snížení volební účasti. V roce 2002 byla v parlamentních volbách voličská účast na úrovni 58 %, oproti 74 % v roce 1988. Od této doby účast nepřesáhla dvou třetinovou hranici.⁷⁹

Následující obrázek charakterizuje míru spokojenosti občanů ČR s politickou situací v letech 1996, 1999 a 2002. V roce 1999 byla výrazná část veřejnosti nespokojená s politickou situací, což mohlo být důsledkem právě opoziční smlouvy. Na hodnotu z roku 1996 se nepodařilo navázat ani po skončení její platnosti v roce 2002.

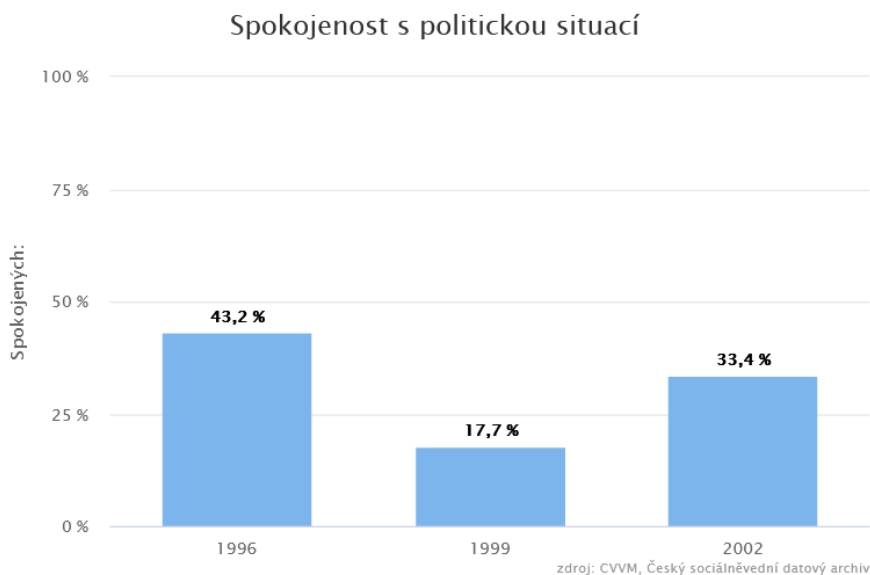
---

⁷⁷ ŠVEC, Kamil a Veronika MALÁ. *Dohoda, která vymazala rozdíl mezi pravici a levici. Před 20 lety politici podepsali opoziční smlouvu.* Ct24.ceskatelevize.cz/ [online]. 2018 [cit. 11. března 2021]. Dostupné z:<<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2532988-dohoda-ktera-vymazala-rozdil-mezi-pravici-a-levici-pred-20-let-politici-podepsali>>

⁷⁸ ŠVEC, Kamil a Veronika MALÁ. *Dohoda, která vymazala rozdíl mezi pravici a levici. Před 20 lety politici podepsali opoziční smlouvu.* Ct24.ceskatelevize.cz/ [online]. 2018 [cit. 11. března 2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2532988-dohoda-ktera-vymazala-rozdil-mezi-pravici-a-levici-pred-20-let-politici-podepsali>

⁷⁹ ZLATKOVSKÝ, Michal. *Jak si Zeman s Klausem rozdělili Česko.* irozhlas.cz/ [online]. [cit. 12. března 2021]. Dostupné z:<https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/historie/jak-si-zeman-s-klausem-rozdelili-cesko_1710090800_zlo>

Obrázek 2 Spokojenost občanů s politickou situací v ČR

Zdroj: Zlatkovský, 2017

Pro úplnost je ještě vhodné dodat, že v lednu 2021 Ústavní soud zrušil část volebního systému, která přetrvávala z doby opoziční smlouvy. Skupina senátorů napadla u Ústavního soudu tu část volebního zákona, která znevýhodňovala malé strany, protože pro získání poslaneckého mandátu ve volbách potřebují získat více než velké strany. Dále bylo napadeno ustanovení, dle kterého koalice dvou stran musí získat pro vstup do dolní komory minimálně 10 % hlasů a koalice tří stran 15 % hlasů. Na základě tohoto usnesení musí Parlament České republiky a Senát schválit novou podobu volebního zákona.⁸⁰ V době dokončení této práce nebylo o podobě nového zákona rozhodnuto, a proto nelze změny blíže rozebrat.

---

⁸⁰ ČTK. *Do formování volebního zákona výrazně zasáhla na konci devadesátých let opoziční smlouva.* Ct24.ceskatelevize.cz [online]. 2021 [cit. 12. března 2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3264330-do-formovani-volebniho-zakona-vyrazne-zasahla-na-konci-devadesatych-let-opozicni>

4 Kritické zhodnocení, diskuse

Téma opoziční smlouvy se ukázalo jako aktuální. Tato smlouva se sice vztahuje k období 1998 až 2002, ale o jejích dopadech se hovoří až do dnešní doby. Aktuálnost ještě zdůraznil nedávný výrok Ústavního soudu, který zrušil část volebního zákona, která byla schválena právě v této době. Po volbách 1998 nebylo možné sestavit vítěznou koalici, protože zájem o vstup do vlády neměla žádná z menších stran, dále spolupráce s KSČM byla z ideologických a historických důvodů nemožná. Jako jediné řešení se ukázala menšinová vláda, která však potřebovala získat podporu, proto ČSSD oslovila druhou největší stranu ODS. To v podstatě odpovídá poznatkům z teorie her, protože se vítězná strana snažila udržet u moci, a protože jedinou optimální a reálnou variantou bylo uzavření opoziční smlouvy, tak k tomuto vítěz voleb přikročil, i když se jednalo o stranu ideologicky zcela odlišnou. S odstupem času aktéři této smlouvy hovoří o tom, že bylo její uzavření efektivní a přínosné, protože skutečně vedlo k zajištění stability.

Cílem práce bylo identifikovat dopady opoziční smlouvy na změnu volebního zákona a celkový dopad opoziční smlouvy na dnešní volební systém v České republice. Byla to právě navrhovaná změna, která vyvolala diskuse o demokratičnosti, protože ztížila přístup malých stran do parlamentu. Na druhou stranu byla navrhovaná změna reakcí na nedostatky tehdejšího systému, kdy bylo mimořádně složité sestavit vládní koalici, což vedlo k problémům se stabilitou politického systému. V důsledku zásahu Ústavního soudu pak došlo k nutnosti vyhledání kompromisu napříč politickým spektrem, a proto už volební zákon neobsahoval pouze zájmy největších politických stran, a tedy více respektoval i zájmy stran malých. Tato změna přetrvala více než dvacet let, a tedy volební zákon ovlivňoval volby do Poslanecké sněmovny dlouhodobě.

Dopady opoziční smlouvy na volební zákon a volební systém lze shrnout následovně:

- Změnil se počet volebních obvodů
- Změnila se velikost volebního obvodu, včetně průměru volebního obvodu
- Změnila se matematická formule
- Změnila se uzavírací klauzule pro koalice dvou a více stran
- V nejmenších volebních obvodech přetrvává vyšší přirozený práh

Na jednu stranu lze hovořit o tom, že tyto dopady jsou důsledkem opoziční smlouvy a tolerančního patentu, avšak jejich konkrétní podoba už vychází ze zásahu Ústavního soudu a vyjednávání parlamentních a senátních stran, a proto se nejedná „čistě“ o dopad plynoucí ze zkoumané dohody. Období opoziční smlouvy sice přineslo změnu volebního zákona, ale

vzhledem k tehdejším podmínkám, nedošlo k její úplné realizaci, a tedy lze hovořit o neúplné změně. Z hlediska cílů, které si opoziční smlouva ustanovila, lze hovořit o splnění cíle v podobě stability, protože kdyby ke změně volebního zákona nedošlo, tak je po dalších volbách ještě složitější ustavit většinovou koalici.

V průběhu času přinesla opoziční smlouva jak pozitivní, tak i negativní reakce. Část veřejnosti byla zklamána rozhodnutím stran opoziční smlouvy, ale další část veřejnosti toto rozhodnutí uvítala jako jediné možné, vzhledem k postoji dalších stran. Podobně o tomto hovoří politici, politologové či další odborníci. V kontextu dnešní doby nelze považovat opoziční smlouvu za nástroj, který by České republice způsobil nevratné škody. Jednalo se o dohodu parlamentních stran, která vyplynula z aktuální situace a přístupu ostatních parlamentních stran k vyjednávání o koalici. Nejviditelnějším dopadem opoziční smlouvy do dnešní doby byla změna volebního zákona. Ani změnu volebního zákona však nelze hodnotit negativně, protože se na konečné podobě podílela i skupina ostatních parlamentních a senátních stran, a tedy nejednalo se pouze o dohodu „nejmocnějších“ politických stran. Lze souhlasit s tím, že se jednalo o řešení správné, protože bylo takové, jaké si žádala tehdejší situace. Nicméně si myslím, že nikdo nepočítal s tím, že toto téma bude aktuální ještě 20 let poté.

Závěr

Tato práce se zabývala opoziční smlouvou a jejím vlivem na dnešní volební systém v České republice. Výsledek voleb v roce 1998 vedl k uzavření opoziční smlouvy, která změnila charakter české politiky, a to hned několika různými dopady. Mezi zásadní dopady pak patří právě i změna volebního zákona a volebního systému, která přetrvává, až do roku 2021. Úkolem práce bylo odhalit dopady opoziční smlouvy na změnu volebního zákona a celkový dopad opoziční smlouvy na dnešní volební systém v České republice. Za účelem splnění cíle práce došlo k deskripci odborných zdrojů, rozhovorů, empirických studií, a také k sestavení vlastního názoru na tuto problematiku.

Dopady opoziční smlouvy na změnu volebního zákona lze charakterizovat následujícím způsobem:

- Změnil se počet volebních obvodů
- Změnila se velikost volebního obvodu, včetně průměru volebního obvodu
- Změnila se matematická formule
- Změnila se uzavírací klauzule pro koalice dvou a více stran
- V nejmenších volebních obvodech přetrvává vyšší přirozený práh

Původní novela, která byla schválena v důsledku opoziční smlouvy a tolerančního patentu, však byla ještě nevýhodnější pro malé strany. Nakonec byla přijata varianta kompromisní, která odpovídala i zájmům a názorům dalších parlamentních a senátních stran. Novelizovaná změna mírně znevýhodňuje některé malé strany v menších volebních obvodech. Celkový dopad opoziční smlouvy na dnešní volební systém v České republice lze považovat za velmi významný, jelikož vedl k výrazné změně tohoto systému. Na druhou stranu tato změna mohla být ještě výraznější a být hlubšího charakteru, kdyby se podařilo stranám opoziční smlouvy, prosadit původní návrh, resp. kdyby původní návrh nezrušil Ústavní soud. Dle původního návrhu by k získání parlamentní většiny vítězné straně stačilo získat přes 30 % hlasů v parlamentních volbách, v některých volebních obvodech byl přirozený práh stanoven až na 18 % hlasů apod. Takové znevýhodnění v dnešní době neplatí, a to právě díky rozhodnutí Ústavního soudu.

Zpracované téma se ukázalo jako aktuální i v dnešní době, což bylo ještě znásobeno tím, že Ústavní soud vydal další rozhodnutí o zrušení části volebního zákona, který platil více než 20 let. Obsah práce umožňuje pochopení základní motivace aktérů opoziční smlouvy ke změnám, které tato smlouva přinesla. Období opoziční smlouvy má v novodobé historii České republiky svoje místo, protože ovlivnilo zdejší politický a ekonomický vývoj na řadu let.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

- BUBEN, Radek a Karel KOUBA. Poměrné zastoupení, velké obvody a přísně vázané kandidátní listiny */Proportional Representation, Large District Magnitude and Closed Lists. *Politologická Revue*. 2016
- BUREŠ, Jan. Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému. Praha: Grada, 2012.
- CEJTHAMR, Václav a Jiří DĚDINA. Management a organizační chování. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010
- ČERVENKA, Jan. Éra opoziční smlouvy ve světle veřejného mínění1. *Naše společnost (Our Society)*, 2016
- DLOUHÝ, Martin, et al. Teorie her, formování koalic a koncentrace politické moci v zastupitelstvu hlavního města Prahy [Game Theory, Coalition Formation and Political Power Concentration in the Prague City Assembly]. *Politická ekonomie*, 2016, 2016.6
- DVORÁK, Petr. Konflikt v hlasování Poslanecké snemovny PCR (1993-2013)/Adversary Voting in the Czech Chamber of Deputies (1993-2013). *Stredoevropske Politicke Studie* [online]. 2015
- HAVLÍK, Vlastimil; KOPEČEK, Lubomír. Krize vládnutí v České republice. *Analýza působení volebního a stranického systému a návrhy možných řešení, Politologický časopis, roč. XV, č. 2008*
- CHARVÁT, Jakub. *Politika volebních reforem v ČR po roce 1989*. Praha: Grada, 2013. Politologie (Grada).
- CHOVANCOVÁ, Katarína. *Načo nám je opozícia?: inštitucionálne práva parlamentnej opozície v Česku a na Slovensku*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2019.
- CHVOJKA, Martin. *Pokročilá teorie her ve světě kolem nás*. Praha: Grada Publishing, 2013.
- KAŠPAR, Ondřej; STEHLÍK, Ondřej. ROVNOST VOLEBNÍHO PRÁVA V JUDIKATUŘE ÚSTAVNÍHO SOUDU ČR. *Pravnik*, 2013,
- KOPEČEK, Lubomír, et al. Jak se zrodila opoziční smlouva. Analýza vzniku jednoho z nejkontroverznějších paktů české politiky. *Soudobé dějiny*, 2012

- KOPECEK, Lubomír. Opoziční smlouvy "za kopecky" I.: Byl pakt CSSD a ODS z let 1998-2002 demokratickou deviací?. *Stredoevropske Politicke Studie* . 2013
- KOPECEK, Lubomír. Opoziční smlouvy "za kopecky" II.: Byl pakt CSSD a ODS z let 1998-2002 demokratickou deviací? (druhá část). *Stredoevropske Politicke Studie*. 2013
- KOSTELECKÝ, Tomáš. Navrhované změny volebního zákona vzešlé z dodatků „opoziční smlouvy“ v roce 2000 a jejich možné důsledky/Proposed Changes to the Electoral Law Resulting from Amendments to the 'Opposition Agreement' in 2000 and their Possible Consequences. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 2000,
- KOUDELKA, Zdeněk. K diskuzi o změně volebního systému. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2000, 8.2
- KOUDELKA, Zdeněk. Opoziční smlouva – nový prvek politického systému. *Politologický časopis*, 1998, 5.4
- LE MAUX, Benoît; ROCABOY, Yvon. Competition in fragmentation among political coalitions: theory and evidence. *Public Choice*, 2016, 167.1
- NAXERA, Vladimír. ZOBRAZOVÁNÍ KORUPCE V PROGRAMATICE ČESKÝCH POLITICKÝCH STRAN V PRUBEHU POSTKOMUNISTICKÉHO VÝVOJE. *Politické Vědy*. 2015

Internetové zdroje

ČTK. *Doleva, nebo s Klausem. Před 20 lety ČSSD podepsala opoziční smlouvu s ODS.* idnes.cz [online]. 2018 [cit. 5. února 2021]. Dostupné z:<
https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/opozicni-smlouva-20-let-od-vyroci-podpisu-milos-zeman-vaclav-klaus-cssd-ods.A180704_122836_domaci_zaz>

ČTK. *Do formování volebního zákona výrazně zasáhla na konci devadesátých let opoziční smlouva.* Ct24.ceskatelevize.cz [online]. 2021 [cit. 4. března 2021]. Dostupné z:<
<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3264330-do-formovani-volebniho-zakona-vyrazne-zasahla-na-konci-devadesatych-let-opozicni>>

DOLANSKÝ, Lukáš. *ODS souhlasí s rozšířením opoziční smlouvy.* idnes.cz [online]. 1998 [cit. 5. března 2021]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/ods-souhlasí-s-rozsirenim-opozicni-smlouvy.A000121125636domaci_lsd>

HELLER, Jakub. *Paroubek, Špidla i Nečas u jednoho stolu hájili opoziční smlouvu. Neshodli se na EU.* Zpravy.aktualne.cz/ [online]. 2019 [cit. 9. března 2021]. Dostupné z: <
<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/paroubek-spidla-i-necas-u-jednoho-stolu-hajili-opozicni-smlo/r~0bcf92aa058d11ea88f50cc47ab5f122/>>

Imperialiho kvóta [online]. Wikipedia.cz, 12. února 2019 [cit. 10. března 2021]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Imperialiho_kvóta

Metody pro přepočet hlasů na mandáty [online]. Czso.cz, 21. července 2020 [cit. 4. února 2021]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/metody_pro_prepecet_hlasu_na_mandaty

NAVARA, Luděk a Jan LIPOLD. *Havel vyhrál spor o volební zákon.* idnes.cz/ [online]. 2001 [cit. 8. března 2021]. Dostupné z:<https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/havel-vyhral-spor-o-volebni-zakon.A010123_224023_domaci_bac>

ŠVEC, Kamil a Veronika MALÁ. *Dohoda, která vymazala rozdíl mezi pravici a levici. Před 20 lety politici podepsali opoziční smlouvu.* Ct24.ceskatelevize.cz/ [online]. 2018 [cit. 6. února 2021]. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2532988-dohoda-ktera-vymazala-rozdil-mezi-pravici-a-levici-pred-20-let-politici-podepsali>>

TRACHTOVÁ, Zdeňka. *Opoziční smlouva byla vynikající politický nápad. Podobný by byl potřeba i dnes, říká Václav Klaus.* irozhlas.cz [online]. 2018 [cit. 8. března 2021]. Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/vaclav-klaus-milos-zeman-opozicni-smlouva-1998-vyroci_1807091135_jgr>

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY. Úterý 18. srpna 1998: stenoprotokol. psp.cz/ [online]. 1998 [cit. 8. února 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/003schuz/s003007.htm#r2>

ROZEHNAL, Aleš. *Zrada voličů a start korupce? Mýty versus fakta o opoziční smlouvě.* reflex.cz [online]. 2018 [cit. 7. března 2021]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/komentare/88555/zrada-volicu-a-start-korupce-myty-versus-fakta-o-opozicni-smlouve.html>

Úpadek pravice i výhoda pro vládu, vzpomínají politici na opoziční smlouvu. novinky.cz [online]. 2018 [cit. 10. března 2021]. Dostupné z: <<https://www.novinky.cz/domaci/clanek/upadek-pravice-i-vyhoda-pro-vladu-vzpominaji-politici-na-opozicni-smlouvu-182927>>

ÚSTAVNÍ SOUD. *Nález Ústavního soudu č. 64/2001 Sb.* 2001. [cit. 8. března 2021]. Dostupné z: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3602>>

ZLATKOVSKÝ, Michal. *Jak si Zeman s Klausem rozdělili Česko.* irozhlas.cz/ [online]. [cit. 5. března 2021]. Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/historie/jak-si-zeman-s-klaussem-rozdelili-cesko_1710090800_zlo>

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou opoziční smlouvy. Úkolem práce bylo identifikovat dopady opoziční smlouvy na změnu volebního zákona a celkový dopad opoziční smlouvy na dnešní volební systém v České republice. Jak se ukázalo, dopady opoziční smlouvy jsou aktuální i v dnešní době, a to hlavně ve spojitosti se změnou volebního zákona.

Abstract

In my bachelor thesis I deal with issues of Opposition treaty. Goal of the bachelor thesis was to identify the consequences of opposition treaty for a change of electoral law and general consequences of today's electoral system in Czech Republic. I find out that consequences of this treaty are actual in current time mainly in connection with the change of electoral law.

Klíčová slova

Opoziční smlouva

ODS

ČSSD

Volební systém

Koalice

Key words

Opposition

Government

Electoral system

Coalition